

Jina Namba yako

102/2

KISWAHILI

Karatasi 2

Julai/Agosti 2016

Muda: Saa 2½

Sahihi ya mtahiniwa

Tarehe

NTIMA, NYAKI AND MUNICIPALITY CLUSTER EVALUATION 2016

KISWAHILI

(LUGHA)

Karatasi 2

Julai/Agosti 2016

Muda: Saa 2½

MAAGIZO

- Andika jina lako na namba yako katika nafasi ulizoachiwa hapo juu.
- Weka sahihi yako na tarehe ya mtihani katika nafasi iliyoachwa.
- Jibu maswali **yote**.
- Andika majibu yako yote katika nafasi zilizoachwa katika kijitabu hiki cha maswali.

KWA MATUMIZI YA MTAHINI PEKEE

Swali	Alama	Tuzo
1	15	
2	15	
3	40	
4	10	
Jumla	80	

1. UFAHAMU : (ALAMA 15)

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali.

Zaraa ndio uti wa mgongo wa taifa la Kenya. Viwanda vingi nchini hutegemea kilimo kama malighafi yake na kuwalisha wafanyakazi. Licha ya umuhimu wa sekta hii, mkulima ambaye ndiye nguzo za zaraa anaendelea kukabiliwa na matatizo mbalimbali yanayokwamiza juhudi zake.

Mojawapo ya matatizo yanayomkabili mkulima ni ukosefu wa ushauri wa zaraa. Wataalamu wanaotarajiwa kumshauri mkulima kuhusu njia bora za kuzalisha na kuongeza pato lake ni haba ikilinganishwa na idadi ya wakulima wanaohitaji ushauri. Wachache walioko nao wanakwamizwa na mambo tofauti. Mathalani, utawapata hawaendi nyanjani ili kukutana na wakulima kwa kuwa hawana usafiri. Iwapo usafiri upo, huenda petroli ikawa ni kizungumkuti. Halikadhalika, usisahau kuwa baadhi ya wataalamu hawa ni walazadamu au mafisadi. Kuna wale wanaofika ofisini na kushinda siku nzima wakisoma gazeti huku wakijaza miraba, wakicheza bao au karata. Kuna wale nao ambao hufika ofisini wakaangika koti au sweta kitini ili waonekane kuwa bado wapo na kisha kutokomea kwenda kushughulikia mambo yao ya kibinafsi yasiyohusu ndewe wala sikio kazi waliyoajiriwa kuifanya.

Ukosefu wa sera mwafaka kuhusu ardhi nalo ni tatizo jingine linalotatiza kilimo nchini. Serikali haijaweka sera mahususi kuhusu matumizi ya ardhi. Wananchi wengi huongozwa na taratibu za utamaduni wa nasaba zao. Taratibu hizi hupendekeza ugawaji wa ardhi kwa minajili ya urithi kulingana na warithi waliopo. Si ajabu kuwa kote nchini, ardhi inayofaa kwa kilimo imekatwakatwa vipande vidogo vidogo ambavyo haviwezi kuwa na faida kwa zaraa.

Kushindwa kwa mkulima kuongeza virutubishi ardhini ni changamoto nyingine inayokabili kilimo nchini. Ulimaji wa kile kipande cha ardhi mwaka nenda mwaka rudi, bila kukipa nafasi ya kukipumzisha, huufanya mchanga kupoteza virutubishi muhimu vinavyohitajiwa na mimea. Hili nalo huchangia kupunguza uzalishaji wa mazao. Ili kutatua tatizo hili, wakulima wengi hukimbilia mbolea za kisasa ambazo badala ya kumsaidia, humwongezea madhila. Mbolea hizi zinatambulikana kuchangia uchafuzi wa mchanga na ardhi.

Mabadiliko ya hali ya anga nayo huongeza msururu wa madhila ya mkulima. Mabadiliko haya yamemfanya mkulima kushindwa kupanga wakati anaotakiwa kutayarisha shamba, kupanda, kupalilia, kunyunyizia dawa na kadhalika. Mvua imekuwa adimu. Badala yake panakuwa na vipindi virefu vya kiangazi ambavyo huathiri bidii za mkulima. Maji nayo yanaendelea kupungua na wakulima wengi hawawezi kukimu mahitaji ya unyunyizaji maji mashambani.

a) Andika anwani inayofaa kifungu hiki. (alama 1)

.....
.....

b) Huku ukirejelea kifungu, fafania umuhimu wa kilimo hapa nchini. (alama 2)

.....
.....
.....
.....

c) Eleza changamoto **tatu** zinazowakabili wataalamu wa kilimo. (alama 3)

.....
.....

d) Mbali na matatizo yanayowakumba wataalamu onyesha matatizo mengine matatu yanayokumba sekta ya zaraa. (alama 6)

.....

(alama 3)

ii) sera

iii)adimu

(Maneno 45-50)

(alama 6, 1 ya mtiririko)

Matayarisho

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nakala safi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Fupisha ujumbe wa aya ya **mwisho. (Maneno 50-55) (alama 6, 2 za mtiririko)**

Matayarisho

.....

.....

.....

.....

.....

for more free past papers visit: www.freekcepastpapers.com or call 0720502479

.....

.....

.....

Nakala safi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. MATUMIZI YA LUGHA (ALAMA 40)

a) i) Andika sauti yenye sifa zifuatazo; (alama 1)
Kikwamizo
Kaakaa gumu
Sighuna

.....

.....

ii) Andika sifa **mbili** za irabu / u / (alama 1)

.....

b) i) Eleza maana ya sentensi ya masharti. (alama 1)

.....

.....

ii) Tunga sentensi ya masharti. (alama 2)

.....

c) Ainisha viambishi katika kitenzi kifuatacho. (alama 3)
Walimtembelea

.....

d) Tunga sentensi moja kutofautisha maana ya : (alama 2)
ngoma
goma

.....
.....
e) Tumia neno ‘Nairobi’ katika sentensi kama : (alama 2)
i) Nomino

.....
ii) Kielezi

.....
f) Nomino zifuatazo ziko katika ngeli gani ? (alama 2)
i) Kiziwi

.....
ii) Uzi

.....
g) Andika sentensi ifuatayo upya kwa kufuata maagizo uliyopewa. (alama 2)
Yaya alimpikia mtoto chakula kitamu.
Anza: Chakula ...

.....
h) Andika sentensi ifuatayo katika wakati ujao hali ya kuendelea. (alama 2)
Juma anafundisha katika shule hii.

.....
i) Andika vitenzi vifuatavyo katika mnyambuliko uliopewa. (alama 2)

i) kunja (tendama)

.....
ii) -la (tendesheana)

.....
j) Onyesha kishazi huru na kishazi tegemezi katika sentensi hii: (alama 2)
Ijapokuwa kulikuwa na joto kali niliondoka kwenda sokoni.

.....
k) Onyesha matumizi ya kiambishi ‘ni’ katika sentensi ifuatayo: (alama 2)
Maria ni mpole ndio ninapenda kwenda kwao.

.....
l) Andika sentensi ifuatayo katika usemi wa taarifa. (alama 2)
“Kazi yako itamalizika kesho.” Tajiri alimwambia mwajiriwa.

.....

m) Onyesha kiima na kiarifa katika sentensi ifuatayo: (alama 2)
Kitabu chake kilianguka majini.

.....

.....

n) Andika sentensi ifuatayo katika hali ya wastani. (alama 2)
Kijumba hiki kilijengwa karibu na kijiji.

.....

o) Tunga sentensi ukitumia yambwa tendwa na yambwa tendewa. (alama 2)

.....

.....

p) Changanua sentensi ifuatayo ukitumia mistari au mishale. (alama 4)
Yusuf alikuwa mhubiri hodari sana.

.....

.....

.....

.....

.....

q) Yakinisha : (alama 2)
Nisipopita mtihani mwalimu hatafurahi.

.....

.....

r) Sahihisha : (alama 2)
Mwanafunzi alipogonjeka alienda katika hospitalini.

.....

.....

4. ISIMUJAMII (ALAMA 10)

“Wananchi hoyee! Round hii kura ni zetu wapende wasipende...”

a) i) Tambua sajili hii. (alama 1)

.....

ii) Fafanua sifa **tano** za sajili husika. (alama 5)

.....

.....

.....

.....

.....

b) Eleza maana ya istilahi zifuatazo: (alama 4)

i) Pijini

.....

.....

ii) Lingua franka

.....

.....

for more free past papers visit: www.freekcepastpapers.com or call 0720502479